ABDULLAH BİN ATÎK (radıyallahü anh)

Peygamberimizin Medine’ye hicretinden önce İslâmiyeti kabûl edip, Medine’nin ilk müslümanlarından olmakla şereflenen sahâbî. Adı Abdullah bin Atîk bin Kays bin Esved bin Berâ bin Ka’b bin Ganem bin Seleme bin Hazrec-i Ensârî’dir. Soyu ve kardeşi Cebr bin Atîk hakkında başka rivâyetler de bildirilmektedir. Doğum târihi kesin olarak bilinmemektedir. Hicretin 12. (m. 633) yılında Yemâme harbinde şehîd olmuştur.

Abdullah bin Atîk’in (radıyallahü anh) müslüman oluşu hakkında kaynaklarda geniş bilgi yer almamaktadır. Medine’de ilk müslüman Hazreti Es’ad bin Zürâre’nin ve Peygamberimiz tarafından oraya Kur’ân-ı kerîmi ve İslâmiyeti öğretmek için gönderilen Hazreti Mus’ab bin Umeyr’in tebliğ hizmetleri sebebiyle birçok kimse îmân etmişti. Daha Peygamberimizin hicreti gerçekleşmeden müslüman olmakla şereflenenlerden biri de Hazreti Abdullah bin Atîk idi.

Hazreti Abdullah bin Atîk, Bedir ve Uhud harplerinde Resûlullahın yanında birçok hizmetlerde bulunmuştur. Hicretin 5’nci (m. 627) yılında Medine’nin müdafaası için yapılan Hendek harbine de katılmıştır. Hicretin altıncı (m. 628) yılında, kendisinin komutanlığında, Ensârdan beş kişi ile birlikte bir seriyyede bulundu. Bu vazîfe, yahûdi reîslerinden olup, Resûlullaha düşmanlıkta çok ileri giden Ebû Râfi’nin öldürülmesi hizmetiydi.

Mekke’de müşriklerin zulmünden kurtulmak için Peygamberimiz ve müslümanlar Medine’ye hicret etmişlerdi. Burada yaşayan Evs ve Hazrec kabilelerinin tamamı İslâmiyeti kabûl etmişler, Resûlullaha her husûsta yardımcı olmuşlardı. Öteden beri bunlara düşman olan yahûdilerin kini, İslâm düşmanlığı ile birleşmişti. Resûlullah (aleyhisselâm) efendimize düşmanlıkta çok ileri gidenlerden biri de, Hayber yahûdilerinin reîsi olan Ebû Râfi’ Selâm bin Ebû Hukayk idi.

Bu yahûdi reîsi, Resûlullahı sık sık rahatsız ettiği gibi müslümanları da dâima tehdit eder, kendisine tâbi olanları Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizin aleyhine kışkırtırdı. Onu öldürme teşebbüsünde bulunurdu. Ebû Râfi yahûdisi, zengin bir tüccâr olup, malları ile Resûlullah'a düşmanlık yapanlara yardım ederdi. Hicaz toprağında kendisinin müstahkem bir kalesi vardı. Ailesi ile birlikte orada otururdu. Arap kabilelerinin bir çoğunu kışkırtıp Hendek muharebesinin yapılmasına bu yahûdi reîsi sebep olmuştu. Resûlullahı, canlarından ve mallarından daha çok seven ve bu uğurda hiçbir fedâkârlıktan geri durmayan Eshâb-ı kiram, bu duruma çâre aramaya başladı. Azılı bir İslâm düşmanı olan Ebû Râfi'yi öldürmek için Resûlullahdan izin istediler. Hazrec kabilesine mensûb beş kişiye Ebû Râfi'yi öldürmek görevi verildi. Bunlar; Abdullah bin Atîk, Abdullah bin Enis, Ebû Katâde, Esved bin Huzâi ve Mes'ûd bin Sinân hazretleriydi. Resûlullah (aleyhisselâm) efendimiz, hicretin altıncı yılı Ramazan ayında, bu beş kişinin başına Hazreti Abdullah bin Atîk'i komutan tayin ederek, yahûdilerin reîsi Ebû Râfi'nin öldürülmesini, yalnız kadınlara ve çocuklarına dokunulmamasını emretti.

Hazreti Abdullah bin Atîk ve arkadaşları, Ebû Râfi'nin kalesine yaklaştıklarında güneş yeni batmıştı. Köy halkı da deve, koyun ve sığır gibi hayvanlarını mer'ada otlatıp yeni dönüyorlardı. Bu durum karşısında Abdullah bin Atîk (radıyallahü anh), arkadaşlarına şu emri verdi: "Siz, yerinizde oturunuz! Ben, Ebû Râfi'nin kalesine gideyim ve kale kapıcısına nezaketle yaklaşayım. Bu sûretle kaleye girebileceğimi sanıyorum." Kale kapısına yürüdü. Nihâyet kapıya yaklaştı. Sonra paltosuna büründü. Sanki bir ihtiyâcını gideriyordu. Bu sırada, kalenin, kapıcısı: "Ey Allah'ın kulu! Kaleye girmek istiyorsan hemen gir! Çünkü ben, kapıyı kapamak istiyorum!" dedi. Bundan sonrasını Abdullah bin Atîk (radıyallahü anh) kendisi şöyle anlatıyor:

"Ben de, hemen kaleye girdim ve merkeb ahırına saklandım. Halkın kaleye girmesi üzerine kapıcı, kapıyı kilitledi ve anahtarları bir direğe astı. Hemen kalktım. Anahtarları aldım.

Ebû Râfi'nin yanında, akşamdan sonra adamları toplanıp sohbet yaparlardı. Bu sohbet, kalenin en üst katında bulunan bir yerde olurdu. Gece sohbeti sona erip, dostları Ebû Râfi'nin yanından dağılıp yatınca, hemen onun yanına çıktım. Bir çok kapıdan geçtim. Her kapıyı açtıkça iç tarafından sürgülüyordum. Bunu, şunun için düşünmüştüm ki, eğer Ebû Râfi'nin adamları beni fark ederlerse herifi öldürünceye kadar, bana bu fırsatı bırakmazlardı. Bu sûretle Ebû Râfi'nin yattığı odaya kadar vardım. O karanlık bir oda içinde aile fertleri arasında yatmıştı. Odanın neresinde olduğunu kestiremedim. Anlamak için: "Ey Ebû Râfi!" diye seslendim. "Kim O? Ne istiyorsun?" diyerek cevap verdi. Hemen ben de, sesin geldiği tarafa fırlayıp yaklaştım ve kılıcımla ilk vuruşu başardım. Fakat dehşet içinde kalmıştım. Çünkü öldürememiştim. Ebû Râfi, yüksek sesle haykırdı. Ben de, hemen odadan dışarı çıktım. Kısa bir müddet bekleyip tekrar odaya girdim ve sesimi değiştirerek, "Bu feryat nedir, yâ Ebâ Râfi?" dedim. Cevabında: "Canı Cehenneme! Sen seslenmeden önce, birisi gelip beni oda içinde kılıçla yaraladı!" dedi. Bu sefer ona bir kılıç, darbesi daha yapıştırdım, iyice yaraladım. Fakat yine öldüremedim. Sonra kılıcın keskin ucunu karnına bastım. Nihâyet Ebû Râfi arkasına devrildi. Bu defa adamı öldürdüğümü anladım ve hemen kapıları birer birer açmaya Başladım. Bu sûretle, oradan savuşup kale merdiveninin son basamağına varmıştım. Burada yere erdiğimi sanarak ayağımı attım. Meğer daha sona gelmemiş olduğumdan, merdivenden düştüm. Baldır kemiğim kırıldı. Hemen bir sargı ile bu kırığı sardım. Sonra yürüdüm. Kapıya kadar varıp orada oturdum ve kendi kendime, şunu öldürüp öldürmediğimi iyice anlayıncaya kadar bu gece kaleden çıkmam, dedim. Horozlar ötmeye başlayınca, birinin kalenin surlarına çıkıp, "Hicaz halkının taciri Ebû Râfi'nin öldüğünü bildiriyorum!.." diye ilân ettiğini duydum. Bunun üzerine ben, artık arkadaşlarımın yanına döndüm ve onlara, "Artık kurtulduk. Allahü teâlâ, Ebû Râfi'yi öldürdü. Haydi yürüyünüz, Mekke'ye gidelim!" dedim. Nihâyet Resûlullah'ın huzûruna vardık. Durumu arz ettim. Ayağımın kırıldığını duyunca, bana: "Ayağını uzat!" buyurdu. Ben de, ayağımı uzattım. Resûlullah (aleyhisselâm) ayağımı sıvazladı. Sanki hiç ağrı duymamış kimseye döndüm. Kırık tamamen iyileşti.

Hazreti Abdullah bin Atîk, bu seriyyesinden sonra, Hayber'in fethine katılarak, burada da büyük yararlıklar gösterdi. Sonra hicretin sekizinci (m. 630) yılında Mekke'nin fethine ve Huneyn harbine katıldı ve çok hizmeti görüldü.

Hicretin dokuzuncu senesinde (m. 631) Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Ensârdan meydana gelen 150 kişilik bir birliği Hazreti Ali'nin kumandasında Benî Tayy kabilesinin putlarını kırıp parçalayarak, bu kavmi bu sapık âdet ve inançtan kurtarmak için vazîfelendirdi. Bu birliğin silâh ve techîzat temini için de, Hazreti Abdullah bin Atîk memur edildi. Hazreti Abdullah bin Atîk, büyük gayret ve fedâkârlık göstererek kısa zamanda birliğin ihtiyâçlarını temin etti. Tek Allah inancının

yerleşmesinde ve putperestliğin ortadan kalkması husûsunda da büyük hizmet etti.

Hazreti Abdullah bin Atîk'in, Yemame harbindeki kahramanlığı da dillere destandır. Resûlullahın vefâtı haberi yayılır yayılmaz meydana gelen bu harp, Hazreti Ebû Bekir zamanında cereyan etti. Bu sırada yalancı peygamber Müseyleme, müslümanları rahatsız ediyordu. Hazreti Hâlid bin Velîd başkanlığında bir ordu, onların üzerine gitti. Çünkü O, insanların İslâmiyetten ayrılma hareketini teşvik ve idâre ediyordu. Böylece müslümanları rahatsız ediyordu. Artık müslümanları onlardan kurtarmak bir zarûret haline gelmişti. Hazreti Hâlid bin Velîd ile Müseylemet-ül-Kezzâb kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmalar oldu. Bu savaşta Hazreti Abdullah bin Atîk de büyük kahramanlıklar gösterdi. Eshâb-ı kiramdan dörtyüz elli kişi şehîd düştü. Bunlar arasında Abdullah bin Atîk de vardı. Yaralı iken, vücudundan kanlar fışkırırken kılıcını yere atmıyor, savaşıyordu. Bütün gücü kuvveti kesilip dermanı kalmayıncaya kadar savaşmaya devam etti.

Hazreti Abdullah bin Atîk, müslüman olduktan sonra ömrünün tamamını İslâmiyete hizmette geçirmiştir. Resûlullah efendimizin uğrunda nice tehlikelere katlanmış ve en güzel kahramanlık örnekleri göstermiştir. Nihâyet bu büyük Sahâbî, hicretin 12 (m. 634) senesinde, en çok arzu ettiği, şehîdlik mertebesine kavuşmuş ve böylece ebedî se'âdete nail olmuştur.

1) El-A'lâm cild-4, sh. 102

2) El-İsâbe cild-2, sh. 341

3) Tabakât-ı İbn-i Sa'd, cild-2, sh. 91